Anul I. Nr. 10-11

Septemvrie-Octomvrie 1951

ÎNDREPTAR

FOAIE PENTRU GÂND ȘI FAPTĂ CREȘTINEASCĂ

Ad me currendum est in omni judicio
(De Imitatione Christi. Lib. III. Cap. 46)

CREȘTINISMUL DE MÂINE

Avem prea puține vești din țară ca să știm amănunțit ce se petrece acolo, dar putem totuși afirma cu siguranță că lumea a rămas încă profund creștină. Și dacă liberarea nu va întârzia peste limitele oricărei posibilități de rezistență, ne putem aștepta pe atunci la o reacțiune viguroasă, ne mai întâlnită, a spiritului creștin, încătușat în acești ani de tiranie.

După cum se știe, spiritul creștin nu s'a manifestat în același fel de-alungul secolelor, ci a îmbrăcat diferite aspecte, potrivit oamenilor care l-au asimilat. În Rusia, înainte de revoluția bolșevică, trăirea creștină luase mult din obiceiurile vieții de mănăstire. Se rosteau acolo multe rugăciuni, se făceau adânci și numeroase mătănii și se postea serios, dar asupra vieții publice creștinismul nu mai avea aproape nici o influență. Cineva și-a permis chiar să spună că Rușii nu cunoșteau decât două păcate: sudalma și călcarea postului. Încolo totul era permis și . . . creștinesc. Iar Homiakov considera ca un fel de erezie alianța religiei cu preocupările vieții sociale. Tocmai această absență a spiritului creștin din vieața publică, explică, în bună parte, triumful atât de lesne al comunismului în Rusia. De unde reiese că acea formă de creștinism limitată la rugăciuni și la mătănii, redusă la un ritualism local și închisă în tinda sutelor de mănăstiri și biserici, nu poate avea prea multe șanse de reafirmare.

La noi, creștinismul se manifesta ca un dar înnăscut -noi ne-am născut creștini- ca o moștenire firească dela părinți, pe potriva noastră. Omenia, cumpătarea, spiritul de măsură și echilibru al țăranului; înclinarea de a rămâne credincios celor primite din bătrâni, erau în sinea lor virtuți creștine. Dar aproape totul se oprea aci, la acest fond sufletesc bun și nu se mergea mai departe. Iar dacă mulți făceau progrese considerabile în cultură, foarte puțini erau aceia care nu rămâneau în urmă cu formația religioasă.

Pe viitor, când vom lua parte la reafirmarea în societate a valorilor creștine, situația va fi alta. Azi lumea a ascultat prea multe calomnii împotriva Bisericii, a asistat la prea multe lecții de marxism, ca să nu-și pună serios problema religioasă. Nu va mai putea fi, deci, vorba numai de o religie de tradiție necontrolată, de moștenire din tată'n fiu, ci de o religie de convingere personală, de însușire conștientă a motivelor care ne pot determina să fim creștini. Și fiindcă în această vreme s'au pus în discuție îndeosebi problemele sociale, se va căuta și în religie dreapta soluționare a acestor probleme. Creștinismul va avea, adecă, și în acest sens un caracter social și va fi prețuit în măsura, în care va putea sluji vieții sociale.

Acest caracter social, de legătură al credinței cu problemele actuale ale vieții, îl găsim astăzi în creștinismul apusean. Lucrează aci peste treizeci de organizații internaționale, al căror scop este afirmarea principiilor creștine în toate ramurile de activitate socială. Pe lângă unele Universități și Academii teologice funcționează, în ultima vreme, Institute de științe sociale, iar în unele orașe industriale s'au deschis „Centre de științe sociale", la care se formează preoții destinați pentru lumea muncitorească. După toate prevederile, concepția creștină de viață, așa cum e înțelească astăzi în Apus, va fi tot mai influentă la punctul crucial de soluționare a problemelor zilei.

FLAVIU POPAN

ORTODOXIE

de

GEORGE RACOVEANU

Teologul rus contemporan Vladimir Loosky, vorbind de artificialitatea delimitării „Orientului creștin" sau a „Bisericii ortodoxe a Răsăritului", recunoaște că Biserica ortodoxă răsăriteană n'ar fi ceea ce este fără sfântul Cyprian, fără Augustin, ori fără Grigorie cel Mare, pe care și-i revendică exact cu aceeași îndreptățire cu care Biserica apuseană romană îl revendică pe sfântul Atanasie cel Mare, pe Vasilie, ori pe Ciril al Alexandriei. Despărțirea între Orientul și Occidentul creștin datează numai dela mijlocul secolului XI. Asta nu însemnează însă că între Orient și Occident nu existau până aci deosebiri. Se poate vorbi, cu drept cuvânt, despre două tradiții **locale** ale Bisericii **una, sfântă.** Tradițiile acestea „locale", la rându-le, nu se prezintă ca două blocuri unitare. În sânul lor se pot distinge alte grupuri cu tradiții diferite. În blocul răsăritean, mai ales, această deosebire între comunități, e remarcabilă. Cu un alt prilej ne oprisem noi, în treacăt, asupra problemei **unității în diversitate.** Aminteam, anume, că adevărul creștin e unul, **absolut.** Trăirea lui de către oameni însă, fiind fapt istoric (deci condiționat), este **felurită.** Uzând de o comparație întâlnită la sfântul Pavel, un gânditor român spunea că adevărul creștin nu este ceva săpat pe niște table de aramă și pus undeva subt sticlă pentru ca lumea să se uite la el și chiar să i se închine. Ci e mai de grabă ca o sământă, care e pusă în pământ, încolțește și dă roadă. La adevărul lui Hristos se adaugă, deci, într'un fel, **trăirea** lui de către noi: el nu mai e un adevăr pur și simplu; ci adevăr care **a rodit în noi.** Rodirea aceasta nu e la fel, în tot locul și în toată vremea. Diversitatea acestei trăiri și acestei rodiri nu e semn al contradicției, ci dovada bogăției și a plinătății. Anumite note comune bisericilor răsăritene -ca să nu mai amintim motivele de ordin politic bisericesc- au dus la înglobarea acestor biserici în lotul care avea să poarte denumirea de „Biserică Răsăriteană" sau „Biserica ortodoxă a Răsăritului" (După teologii romano-catolici: Biserica Greco-Rusă). Lotul acesta prezintă însă o infinitate de aspecte. Căci între pietatea rusească și cea grecească, ori între pietatea românească și cea antiohiană e deosebire mare. Se face mult caz de „bucuria învierii", ca fiind caracteristică Bisericii răsăritene, precum „bucuria întrupării" ar fi caracteristică Bisericii apusene romane. (Lucru absolut fals, căci și în Biserica romană Învierea este „Sărbătoarea Sărbătorilor"). Ei bine, bucuria aceasta într'un fel se manifestă la Ruși, într'altul la Români. Debordanta veselie -desfrâul sfânt- al pravoslavnicilor Ruși face contrast puternic cu bucuria potolită, stăpânită; cu cuviința și sfânta curăție a poporului nostru bine-cinstitor. Cântarea în biserica românească nu e cântarea din biserica rusească. A cunoscut, știm, și biserica românească epoci în care stiluri muzicale streine au inundat ogorul ei. (Mă gândesc nu atât la vremea melozilor „foarte iscusiți întru ceale persienești", ci mai ales la falsificarea pe care a cunoscut-o cântarea corală bisericească de pe la mijlocul secolului trecut, când compoziții muzicale profane rusești, austriace și italienești au fost și la noi în cinste). Cântarea cuviincioasă din bisericile românești nu va cădea subt condamnarea pe care canoanele sinoadelor o rânduesc împotriva „strigărilor" necuviincioase în laudele Domnului aduse în biserică. Tot astfel în celelalte câmpuri de expresie a trăirii adevărului creștin: în arhitectură, în iconografie, în artele mărunte. Căci arhitectura bisericii mănăstirii Sucevița, ori Hurezi nu e arhitectura catedralei Buneivestiri din Moskva (secol. 15), a bisericii din Kolomenskoje (secol. 16), ori a bisericii lavrei din Tișvinsky (secol. 17); iar între stilul bisericuțelor noastre de lemn -muntene ori translivănene- și stilul bisericuței de lemn din Kizki-Pagost (secol. 18) e deosebire mare. La fel în zugrăvirea de icoane: neamul nostru creștin n'a dat, în acest domeniu, opere de valoarea **artistică** a celor rusești; are însă meritul de a nu se fi abătut, nici aci, dela regula iconografică prescrisă.

Dacă între Răsărit și Apus, pe de-o-parte, există deosebiri în **trăirea** aceluiași adevăr absolut și dacă, pe de altă parte, între diversele biserici ale Răsăritului (ca să rămânem numai la ele) istoria cunoaște atâtea expresii felurite ale trăirii acestui adevăr, se naște întrebarea: poate fi socotită „rodire ortodoxă" tot ce a crescut în cursul vremii în spațiul vag delimitat prin denumirea de „Orient creștin" sau de „Biserică ortodoxă a Orientului?" Cu alte cuvinte, diversitatea aceasta în trăirea creștină nu cunoaște altă limită în afară de cea determinată de „istorie"-, sau există precise limite ale **îngăduitului și neîngăduitului? Garanția** creșterii normale a învățăturii și garanția formulării juste a acestei creșteri stă **în funcționarea normală** a comunității credincioșilor. **Măsura** normalității lor este: **concordanța lor cu tradiția ecumenică.** Unul din gânditorii creștini ortodocși, care s'a pronunțat, cu o claritate fără egal, în această chestiune, Nae Ionescu, spune: „Creșterea unei învățături se înscrie pe o curbă. Curba aceasta, chiar dacă nu poate fi calculată, poate fi în orice caz desemnată, cel puțin pentru ceea ce se leagă cu trecutul. Fiecare moment al ei trebue să stea structural, într'un raport organic cu toate celelalte; să se integreze în unitatea organică a curbei. Nu e locul să stăruim aci asupra chestiunii. Cine a făcut însă morfologie istorică sau mecanică își dă seama cât de ușor este să stabilești dacă un moment oarecare se integrează organic într'o curbă sau nu. Și atunci problema e simplă: se integrează momentul, el poate fi acceptat; nu se integrează, el trebue respins, înlăturat, ca unul ce introduce o anormalitate în curbă, un desechilibru în situație".

Să exemplificăm. 1. Practica divorțului și a repețirii tainei Nunții în bisericile creștine ale răsăritului, fără recunoașterea prealabilă a nulității tainei deja efectuate

continuarea în pag. 3

LUCIAN BLAGA „gânditor ortodox"

de ALEXANDRU MIRCEA

Acum cincisprezece ani, cu ocazia apariției volumului: „Spațiul mioritic", Nița Mihai scria într'un număr din Gândirea: „Visionarul Blaga face operă de aprigă apologetică ortodoxă". Și astăzi mai sunt unii care cred că Lucian Blaga e gânditor ortodox; mai mult: că Lucian Blaga e unul din marii creatori ai ortodoxismului românesc. Judecata oarecum pripită pe care o făcea acum cincisprezece ani Nița Mihai s'ar putea justifica prin faptul că „Spațiul mioritic" prezenta câteva elemente ce puteau lăsa să se creadă că simpatiile lui Lucian Blaga se îndreptau toate spre ortodoxie. (Deși și atunci s'ar fi putut face rezerve destul de serioase, fie în legătură cu unele afirmații din „Spațiul mioritic", fie -mai ales- cu principiile ce stăteau la baza unei opere precedente: „Cenzura transcendentă"). Surprinzător este faptul că și astăzi chiar se mai găsesc oameni care cred că pot să înșiruie pe Lucian Blaga printre gânditorii ortodocși; pe Lucian Blaga, autorul unor lucrări ca: „Diferențialele divine" în care e negată ideea creațiunii și a iubirii pe care Dumnezeu o are față de făptura sa — idee fundamentală în creștinism —, și „Religie și Spirit" în care adevărurile esențiale ale creștinismului sunt socotite ca lipsite de orice conținut obiectiv.

Lucian Blaga revendică pentru gândirea filosofică o libertate și o autonomie absolută; el susține că filosoful are dreptul să gândească ce vrea, să afirme ce-i place, fără să se simtă legat de niciun alt sistem, de niciun alt Adevăr, chiar dacă e scris cu literă mare; fără să se simtă îngrădit de vreo dogmă, chiar dacă ea ar fi foarte ortodoxă. Pentru el chiar „ortodoxismul e prea rigid, prea dogmatic și prea definitiv în esență" și de aceea nu poate constitui o matcă pentru spiritul metafizic românesc. (Vezi articolul: „Despre viitorul filosofiei românești", în Saeculum n. 1, p. 10). În răspunsul la discursul de recepție al lui Nichifor Crainic, același Lucian Blaga reproșa prietenului său de a se fi lăsat prea mult încătușat de dogmatica ortodoxă și de a nu fi înțeles fecunditatea „ispitei eretice". Da, Lucian Blaga a scris pagini frumoase despre „stilul ortodox", dar a gândit mereu în afară de ortodoxie și s'a străduit să construiască un sistem de filosofie în directă opoziție cu adevărurile creștine.

Nu există element în doctrina creștină care să nu fie în contrast cu filosofia lui Lucian Blaga. Iată de pildă ideea creației lumii din partea lui Dumnezeu, care e fundamentală în creștinism. Dumnezeu a creat lumea din nimic, iar la baza acestui act creator stă iubirea. În sistemul lui Lucian Blaga dimpotrivă, cosmosul a luat naștere printr'un fel de emanație din regiunile inferioare ale „Totului divin", o emanație însă ciuntită, pentrucă Marele Anonim a luat măsuri preventive ca nu cumva reproducerile din el să devină centre autonome care să-l poată lua locul. Raportul pe care-l stabilește între Marele Anonim și ființele ce provin din el nu e un raport de iubire, de recunoștință; Marele Anonim a fost împins doar să dea naștere la elementele componente ale cosmosului nu din dragoste ci din calcul egoist: „Voința Marelui Anonim, ca efort, nu e îndreptată spre creație, ci are ca obiect prevenirea unei prea mari amplori generatoare" (Diferențialele divine, p. 31).

La fel, ideea revelației divine nu are în sistemul lui Blaga niciun sens. Pentru el e absurd ca Dumnezeu să se fi plecat asupra noastră și să ne fi descoperit adevăruri la

continuarea în pag. 3

Inaderența structurală a unui neam sau a unei culturi la o formulă de vieață religioasă sfârșește, mai curând sau mai târziu, prin desprinderea acelui neam sau acelei culturi de religia respectivă. Ea poate lua însă, p r o v i z o r i u, și alte forme, cum ar fi, de pildă, încercarea de a reface învățătura. Așa au făcut protestanții — care au luat drumul întoarcerii la origine. Întoarcerea la origine este, însă, o operație imposibilă pentrucă ea însemnează pur și simplu anularea predaniei, adică ignorarea caracterului viu și deci a creșterii învățăturii. E ca și cum, punând în pământ un bob de grâu și părându-ți-se ție că a crescut rău, ai vrea să anulezi creșterea și . . . să te întorci la bobul neîncolțit.

NAE IONESCU

PSALMUL 84

I

Cât sunt de plăcute lăcaşurile tale,
Doamne al oştirilor!
Doamne, sufletul meu se topeşte
de dorul curţilor tale;
inima şi carnea mea strigă spre viul
Dumnezeu!
Chiar vrabia şi-a aflat casă
şi rândunica cuib sieşi,
unde să-şi pună puii săi:
altarele tale, Doamne al oştirilor,
Regele şi Dumnezeul meu!
Fericiţi cei ce locuesc în casa ta
şi te laudă, tot timpul, Doamne!

II

Ferici bărbatul al cărui ajutor este la tine,
când are la inimă sfintele călătorii!
Trecând prin vale seacă,
o preface pe aceasta în valea izvoarelor
şi prima ploaie în binecuvântări o îmbracă;
păşeşte cu puteri mereu crescânde,
şi va vedea pe Dumnezeul dumnezeilor
în Sion.

III

Doamne al oştirilor, auzi rugăciunea mea;
ia aminte, Dumnezeul lui Iacov!
Priveşte, Dumnezeule scutul nostru,
şi caută spre faţa unsului tău.

IV

Că mai bună e o zi în curţile tale
decât o mie în curţile altora.
Că mai bine e să stau pe pragul casei
Dumnezeului meu,
decât în corturile păcătoşilor să locuesc.
Căci soare şi scut e Domnul Dumnezeu.
Domnul împarte har şi glorie;
celor ce umblă în neprihană nu refuză
darurí.
Doamne al oştirilor,
ferice de cel ce-şi pune încrederea în tine!

PSALMUL 133

Iată, binecuvântaţi pe Domnul
voi toţi servii Domnului,
care staţi în casa Domnului
în vreme de noapte!
Ridicaţi mânile voastre spre sanctuar
şi binecuvântaţi pe Domnul.

Din Sion să te binecuvinteze Domnul,
celce a făcut cerul şi pământul.

(Traducere de Octavian Bârlea şi George Racoveanu, după LIBER PSALMORUM. Nova e textibus primigeniis interpretatio latina cum notis criticis et exegeticis. Roma 1945).

GLOSSARIUM

ISTORISM ŞI INTERIORIZARE

de

MIRCEA ELIADE

Secolul XIX este, între altele, şi secolul istoriei. Ceeace s'a numit mai târziu „istorism", tendinţa de a cunoaşte **exact** şi până în cele mai mici amănunte tot ce s'a întâmplat în trecut, fără nicio altă preocupare laterală (de a justifica ceva, de a demonstra ceva, de a învăţa, de a exemplifica, etc.), este o creaţie a secolului XIX. În perspectiva istorismului, tot ceeace **a fost** este preţios; şi este preţios tocmai pentrucă **a fost**, pentrucă a avut loc **în istorie**. Nu numai evenimentele propriu zis „istorice" interesează, ci tot ce s'a petrecut în timp: dezvoltarea instituţiilor umane, limbajul, evoluţia speciei umane precum şi a tuturor celorlalte specii animale, etc. Renan scrie istoria limbilor semitice, a poporului evreesc şi a originelor creştinismului, Pictet scrie istoria gramaticei indo-europene, Mommsen pe cea a poporului roman — dar Darwin reface „origina speciilor", un altul „istoria" pământului, un altul „istoria" Cosmosului. Pasiunea istoriei se completează printr'o egală pasiune pentru „origini". Un lucru se validează ca obiect de cunoaştere în clipa când i se descifrează „origina" şi dezvoltarea lui. De aici obsesia **începuturilor,** a obârşiilor de tot felul; se caută explicaţii globale limbilor, miturilor, religiilor, instituţiilor, etc. O religie e înţeleasă, bunăoară, nu cunoscându-i-se structura ei intimă, ci aflându-i-se „origina", obscurităţile germenilor. Un obiceiu, un mit, un ritual îşi revelează sensul profund, autentic, în clipa când i s'a descifrat „punctul de plecare".

S'a putut spune, pe bună dreptate, că atitudinea aceasta istoricistă sărăceşte şi uneori chiar anihilează obiectul pe care şi l-a propus să-l cunoască. Esenţial într'un mit sau într'un ritual nu este origina lor empirică şi fazele evoluţiei lor istorice — ci, în primul rând, **realitatea** lor specifică. Important este că **există** mituri şi rituri, că a fost posibilă constituirea lor ca obiecte ale spiritului. Pentru a putea fi înţelese în esenţa şi funcţia lor specifică, miturile şi riturile cer să fie considerate **în ele însile, în** propriul lor Univers spiritual, pentru a le surprinde modul de a fi; numai după ce-şi revelează sensul lor autentic, se poate trece la **istoria** lor.

Dar nu asupra erorii acestei atitudini vreau să stărui în nota de faţă. Socotesc că istorismul reprezintă, privit dintr'o altă perspectivă, o formulă destul de interesantă a vieţii spirituale. El se revelează ca o vastă încercare de **interiorizare,** gest al spiritului de repliere asupra lui însuşi. Până la apariţia istorismului, drumul regal al spiritului către cunoaşterea de sine era meditaţia, introversiunea, examenul de conştiinţă. Spiritul se găsea pe sine prin meditaţia asupra lui însuşi, aşa cum au descoperit, o mie de ani înainte de Christos, **rishii** upanishadici şi cum încă învăţa un Immanuel Kant. Prin istorie, se reface însă un examen pe dinlăuntru al fiecărei activităţi omeneşti: limba, morala, religia, arta, etc. În aparenţă extrinsec spiritului, istorismul este totuşi o introversiune (degradată), prin care spiritul încearcă să se regăsească. Replierea lui asupra lui însuşi are loc însă pe un plan infinit mai vast decât introversiunea sau exerciţiul meditaţiei.

Simplul fapt că se urmăreşte „origina" şi „istoria" unei realităţi spirituale (artă, morală, etc.), trădează o cufundare în sine, o căutare a dedesupturilor, a germenilor, a factorilor interni care au condus la constituirea şi evoluţia acestei realităţi. Chiar în ştiinţele aşa zise naturale, mai ales către mijlocul secolului XIX-lea, este manifestă tendinţa către interiorizare; lumea întreagă este văzută pe **dinlăuntru.** Origina şi evoluţia speciilor sunt probleme care pasionează elitele secolului XIX, dar însăşi această pasiune trădează dorinţa de penetraţie în adâncurile lumii organice, de a pătrunde în interiorul vieţii şi a-i ghici secretele. Oare tendinţa fizicei şi chimiei secolului XIX nu se explică prin aceeaşi sete de a anula aspectele exterioare ale materiei, de a se insera în adâncurile ei invulnerabile, de a descoperi „moleculele" şi „atomii"? Recunoaştem în această orientare a omului secolului XIX — istorism, evoluţionism şi analiza fizico-chimică a materiei — **încercări de introversiune,** degradate; efortul spiritului de a se regăsi pe sine pe alte drumuri decât cele cunoscute până atunci; din timpurile upanishadice şi până la Kant.

Cascaes, 1945

RUGĂCIUNE

Doamne al cerului şi al pămîntului,
dă-mi duh să fiu, pe bine şi pe rău:
argat îndelungrăbdător al cuvîntului,
al îndreptărilor Tale şi-al harului Tău . . .

Din drumul meu, dă tihna la o parte,
şi dă-mi tărie, de-orice joc şi jind,
şi de toate bucuriile deşarte,
ca de haine şi podoabe diavoleşti,
să mă desprind!

Fă ca maşterile zile ce mi-au rămas, —
cu pas neşovăelnic şi fierbinte,
— ca şi cînd aş fi mereu la 'ntîiul pas —
să le duc, prin spinii vieţii, înainte . . .

Anii, pentru alţii lungi, ceţoşi şi grei,
cu toată greutatea lor, aruncă-i Doamne
pe bătrânii şi şubrezii umeri ai mei
prin negurile nesfîrşitei mele toamne . . .

Tu mustră-mă mereu, şi crîncen mă învaţă
cum pe-atîţia alţii i-ai mai învăţat:
să nu mă leg de lume şi de viaţă,
cu suflet sterp, de om ce crede-se bogat . . .

Fă ca nici trufie, nici fărădelege,
în mine brazdă caldă să-şi găsească
şi neghina, spic netrebnic să nu lege,
pe-ogorul meu de osteneală pămîntească.

Deslănţue în faţa mea, cu limbi de foc,
furtuna,
şi'n bezna oarbă-alungă-mi dela poartă
cu fulgere şi grindini, pentru totdeauna
orice ispită dulce şi deşartă . . .

Peste orişice măsură, învaţă-mă să vreau
şi vrerea vrerilor s'o dărui ca pe-o pîine,
celor ce merinde şi răsuflet aprig n'au,
năvalnic să treacă, prin prăpăd,
către mîine . . .

C'un pas în aste vremi ce-au fost să vină
cu altul: în miile de ani, care au fost,
în luptă cu viaţa: flămîndă jivină —
doar Tu mi-eşti, o Doamne, drum drept
şi-adăpost! . . .

ARON COTRUŞ

A apărut numărul I din:

LA REVUE DE CULTURE EUROPEENNE. Directeur: **F. Mélat.** Rédacteur en chef: **Sten Merly.** Nr. 1, Juilett-Août-Septembre 1951. Paris (1er), 15 Rue J.-J. Rousseau. Revista publică în acest număr prim al său -pe lângă alte lucruri care interesează pe cetitorii români- **Luceafărul** lui Eminescu, în traducerea Domnului **Jean Elbé.** „Hypérion" poartă supra scrierea: „Hommage de la Revue de Culture Européenne pour la commémoration du centenaire de la naissance de **Mihail Eminescu** (1850-1950). Chipul lui Eminescu, pe o pagină întreagă, însoţeste acest „grand poéme, chef d'oeuvre de la littérature européenne, écrit par un poète de langue romane, un génie de la poésie."

LIBERTATEA. Revistă de gândire şi de acţiune românească. Madrid, 1951. Redactor: **Horia Stamatu,** Madrid, Calle Goya 78. Semnează articole şi studii: Horia Stamatu, Mihail Fotin Enescu, Octavian Vuia, Octavian Buhociu, Const. Virgil Gheorghiu, Al. Randa, R. P. Amalio Orduna.

CUVÂNTUL STUDENŢIMII. An 1, Nr. 1 Iulie-Sept. 1951. München 55, Würmtalstr. 64. (La multiplicator). Semnează articole şi studii: Traian Puiu, Valeriu Turgai, Ion Leu, Ovidiu Berceanu, Ioan Ceauşescu, Ion Stănescu, Ion Tismănaru, Dionisie Ghermani şi George Tase.

*

Din Australia se anunţă înfiinţarea Asociaţiei Românilor din Australia, cu sediul în **Sidney,** N.S.W. Preşedinte **Lt. Col. G. Sandu,** secretar **Dr. C. I. Untaru.** În curând Asociaţia va redacta un Buletin Informativ.

IADUL, frescă din biserica cea mare a mânăstirii **Hurezi** (tindă, peretele din dreapta uşii), secolul XVII.

Domnul **Vintilă HORIA** lucrează la întocmirea unei **„Biografii a culturii române"** ce urmează să apară la anul în editura „Cartea pribegiei" din Buenos Aires. E vorba de o vastă lucrare, în trei volume, destinată a fi «atât un ghid actual pentru Românii împrăştiaţi în cele patru vânturi, cât şi un răspuns la blăstămăţiile culturale ale arnăuţilor care se ocupă în Ţară de destinul spiritului românesc». Lucrarea va fi întocmită cu contribuţia mai multor cărturari de frunte din exil.

*

În luna Ianuarie 1952 se va deschide la Washington o expoziţie a artiştilor din Albania, Bulgaria, Cehoslovacia, Estonia, Iugoslavia, Letonia, Lituania, Polonia, **România,** Ucraina şi Ungaria, aflaţi în pribegie. Artiştii români doritori de a lua parte la expoziţie sunt rugaţi să scrie Domnului **Zaharia Brânzaru,** arhitect, sau Doamnei **Irina Ardovanu,** pictoriţă, trimiţând descrierea lucrărilor şi, eventual, reproduceri fotografice la adresa: Roumanian Welfare, 145 East 52nd Street, New York 22. U.S.A.

*

RÂNDUIALĂ CREŞTINEASCĂ (Freising 1950) se poate procura dela: Dr. **Flaviu Popan,** 13b) München 5. Kapuzinerstr. 38. Germania.

GEORGE RACOVEANU: **Noua gravură românească în lemn pentru ilustrarea cărţii (The new Roumanian wood-cuts for book illustration)** Freising 1949;

NAE IONESCU: **Convorbiri,** Freising 1951, — se pot procura dela: **G. Racoveanu,** Freising b./München, Ganzenmüllerstr. 6/II. Germania.

În jurul enigmei sufletului rus

II

Fenomenul cel mai surprinzător în procesul de autofixare și autodelimitare a conștiinței de sine a Rușilor este o **manevra specifică** efectuată mai cu seamă de Slavofili: cu ajutorul unor concepte și categorii împrumutate, în special din metafizica romantismului german, ei au transformat, printr'un salto mortale exaltat de un orgoliu excesiv, lipsurile civilisatorice, etice sau culturale, declarându-le pur și simplu potențe superioare, valori menite să salveze lumea. Cu ajutorul conceptului romantic herderian sau al „spiritului obiectiv" tradiționaliștii ruși au început o idealizare bizară și cu totul construită a „Poporului", periculoasă tocmai fiindcă de multe ori operația este efectuată cu incontestabil geniu, ca în cazul lui Dostoevschi, de exemplu. O cercetare a arhitectonicii spirituale a geniului rus va trebui să epuizeze odată sistematic faptul, pe care sumar îl știm de mult: că în geneza morfologică a culturii rusești lipsește total stratul **ontic** al cristalizării umaniste, adică prima operație de autoobiectivare a culturii europene, care trebue să anticipeze atât romantismul cât și iluminismul. Faptul de a proiecta categorii diferențiate, romantice sau postiluministe și postbaudelairiene asupra unei masse etnopsihologice atât de neevoluate, în sensul genezei europene, ca sufletul rusesc, este fără îndoială un experiment extrem de interesant. El a fost însă prea scump plătit, în primul rând cu suferința poporului rus, care posedă incontestabile calități, și mai apoi de întreaga Europă. A luat naștere un proces de efervescență existențială și speculativă uimitoare; garanțiile psihice și morale din structurile etnice au fost supuse unei conversiuni categoriale cu totul specifice, din păcate iarăși insuficient studiate.

Este, în fond și pe scurt, vorba de fenomenul următor: ori de câte ori are loc un asemenea proces de transmutare culturală de valori trebue stabilit, în primul rând, dacă cele două medii au un grad de saturație ontologică și de presiune vitală echivalentă. Altfel se petrec o serie de degradări categoriale și de deformări fenomenale —, ca în cazul nostru: transpunând valorile culturii germane în mediul rarefiat al realității rusești, toate categoriile se falsifică. Idealismul logocentric german devine mistica speculativă difuză, logica devine sofistică sau retorică, datele psihologice devin vitalisme parapsihologice și psihopatice, simbolismul, de exemplu, devine un psihologism excentric. În axiologie se petrec transformări analoage, datorită faptului că, fără precipitatul cultur-ontologic european, valorile nu pot realiza acel proces de „mesotizare", descoperit de Aristoteles. Conștiința axiologică oscilează între extreme: între risipă și închistare avară, între cruzime și sentimentalism, între demonie și angelism, fără să poată ajunge la stadiul de cristalizare creatoare, specific culturii superioare.

Această operație stă la baza creației culturii moderne rusești. (Analog dealtfel cu anumite fenomene din întreg Estul Europei). Prin ea, mujicul rus se transformă, fără vină proprie, într'o creație favorizată a Divinității, singura garanție a mântuirii lumii, ba chiar într'un fel de urmaș direct și reprezentant al lui Christos pe pământ. Și această filiație nu a încetat.

Cu ajutorul acestei operații putem reconstrui instructiv istoria culturii moderne rusești, descoperind urmele acestei celebre pseudomorfoze la toții gânditorii și scriitorii de seamă ruși, în special, desigur, la slavofili, ca Danilevski și la Dostoevski.

Danilevski a scris încă de pe la 1866 o acerbă critică a culturii europene și a societății burgheze individualiste. Individualismul burghez, transformat prin optica descrisă mai sus, se degradează la el și devine un fel de autohipostasiere arbitrară. Nepercepând elementul de obiectivare umanistă din individualismul european, Danilevski vede în el un fel de păcat originar. În mod analog el nu poate vedea în Catolicism altceva decât aroganță și impostură, iar Protestantismul este pentru el negarea pur și simplu a oricărei religiosități. Salvarea Europei depinde, după Danilevski, de cucerirea ei de către Ruși. Prin inversiunea menționată mai sus, el idealizează tocmai deficiențele realității rusești. Cultura slavă devine „ajutor reciproc liber și spontan" armonie sintetică a tuturor valorilor, care va aduce soluția ideală a problemei sociale, printr'o cooperație ideală claselor sociale, după înlăturarea individualismului.

Danilevski a prevăzut războiul între Europa și îl aștepta cu nerăbdare. Vestul putred va trebui pus la pământ, scria el, și înlocuit și condus de o ligă panslavistă. Datorită acestor fel de idei Danilevski devine, lângă Kireevski (un fost elev al lui Hegel) promotor al Panslavismului.

Și Dostoevski face parte din această falangă a spiritelor rusești, care au săpat adâncă prăpastie între Europa și Rusia Pravoslavnică, deși cazul său este mult mai complex, el neputând fi redus, datorită universalității geniului scriitoricesc, la această formulă. Și pentru el însă, Europa este, precum se știe, bolnavă de moarte dacă nu chiar decedată. Moștenirea ei o va prelua desigur Rusia, care a dat deja dovezi de geniu: cucerirea Asiei și înfrângerea lui Napoleon. Poporul rus este și pentru el o realitate cu totul superioară: nobil, dotat, și mult mai sincer și cinstit decât toți ceilalți Europeni. În special după ce depășește faza socialistă, Dostoevski accentuiază neobosit această direcție și urmărește cu ură neîmpăcată liberalismul, pe care îl vede deformat de aceeași optică deficientă a pseudomorfozei rusești descrisă mai sus. În mod paradoxal, Dostoevski crede că Rușii vor cuceri lumea nu cu forța, ci cu . . . umilința. În mâna lui Dostoevski metodele de transpunere, citate mai sus, capătă forme geniale și critica adusă liberalismului sau socialismului european merită un tratament special, pentru a degaja adevărurile incontestabil conținute.

În ultimă esență, te desparți cu mult regret de aceste speculații și idealizări. Este, în definitiv, păcat că mujicul rus s'a dovedit atât de normal și de banal, în vigoare și în cruzime. Lumea actuală ar avea grabnică nevoe de o asemenea potență a binelui și ar accepta-o bucuros. Chiar dacă ar veni din „maica Rusie".

ȘTEFAN TEODORESCU

Despre funcțiunea gnoseologică a iubirii

-ÎNTRE A. S. HOMIAKOV ȘI NAE IONESCU-

De vreme ce s'a afirmat, în presa noastră din exil, că Nae Ionescu a fost primul gânditor român care a vorbit despre **iubire ca instrument de cunoaștere** și anume în legătură cu adevărul ortodox „căutat și descoperit în cadrul comunității de iubire, care este Biserica", unele precisări în această chestiune au devenit absolut necesare. Căci o astfel de afirmație dovedește nu numai confuzie ci și iresponsabilitate.

Nae Ionescu a vorbit, într'adevăr, despre iubire ca vehicul de cunoaștere. Dar ce fel de cunoaștere? De cunoaștere a adevărului în Biserica ortodoxă, — așa cum învață filosofii și teologii ruși, dela Homiakov până în zilele noastre? Nu. Nae Ionescu n'a fost spirit confuz; n'a încurcat planuri și n'a confundat discipline și domenii de activitate spirituală diferite. Ci a făcut ordine, acolo unde era desordine.

Vorbind despre pozițiile de echilibrare metafizică Nae Ionescu respingea poziția **activă** (corelată cu panteismul) ca nefiind corespunzătoare structurii noastre spirituale și se oprea la poziția **contemplativă** (corelată cu dualismul) În cadrul poziției contemplative (care, în aflarea unei formule de echilibru, urmărește **depășirea** individului) Nae Ionescu deosebește două metode diferite: metoda **logică** și metoda **mistică.** Logica și mistica nu sunt pentru el două tipuri de existență reală, ci două elemente ale conștiinței, care elemente se combină, în proporții diferite în fiecare individ și după dozarea lor rezultă naturile: logică, ori mistică. Pentru el, în cadrul poziției contemplative problema luării de contact cu realitatea externă se desface în două: calea depășirii noastre prin **înglobarea realității externe într'un anumit sistem de concepte** și calea depășirii noastre în procesul de **trăire a realității externe.** Nae Ionescu admitea posibilitatea trăirii realității din afară, în experiența mistică. Individul pasibil de activitate mistică urmărește o identificare cu absolutul, în care individul se pierde; conștiința se disolvă în acest absolut. Căci misticismul nu este altceva decât identificarea subiectului cu obiectul prin disolvarea conștientă a subiectului în obiect. Dar dacă misticismul este unirea subiectului cu obiectul, înseamnează că în activitatea mistică există o acțiune de cunoaștere: nu cunoaștere rece; ci **trăire** a realității în care tu te-ai disolvat. Principalul vehicul, principalul instrument al experienței mistice este **iubirea. Iubirea** nu este propriu zis un instrument de cunoaștere. Iubirea este o lege a existenței noastre; exercitarea iubirii nu decurge din necesitatea de a cunoaște, ci decurge din însăși existența iubirii. Cunoștința nu e **scop** al iubirii, ci **rezultat** al exercitării funcțiunii iubirii. Dacă însă cunoașterea este un act de **identificare** a subiectului cu obiectul -spune Nae Ionescu- atunci funcțiunea gnoseologică a iubirii începe să capete sens. Prin actul de iubire se face identificarea celor două obiecte puse în prezență: al celui care cunoaște și al celui care trebue cunoscut. Dar identificarea ta cu obiectul, în actul iubirii, este **trăirea obiectului iubirii tale.** Îl trăești în așa fel, încât, întors din această călătorie de identificare, tu care ai trăit ai posibilitatea ca ceea ce ai trăit atunci să dai în formule conceptuale; iară **orice trăire traductibilă în formule conceptuale este cunoaștere.** Aceasta este, în câteva cuvinte, teoria lui Nae Ionescu asupra iubirii ca instrument de cunoaștere. De cunoaștere **metafizică;** nu de cunoaștere **religioasă.**

Confuzia între metafizică și religie străbate ca un fir roșu aproape întreaga istorie a gândirii omenești. Împotriva acestei confuzii s'a ridicat Nae Ionescu întotdeauna, arătând deosebirile fundamentale dintre cele două discipline.

Principiile fundamentale ale metafizicei sunt două: 1). **există o realitate ultimă;** 2). **această realitate ultimă este cauza a tot ce există.** De aci încolo metafizica nu mai posedă nicio afirmație evidentă prin ea însăși. Pentru metafizică este absolut indiferent dacă realitatea ultimă are caracterul divinității sa nu; este absolut indiferent pentru problematica metafizică dacă ființa supremă este activă față de noi; dacă este complet statică; dacă este închisă în ea însăși, s. a. m. d. Pentru metafizică realitatea ultimă nu este problema inițială; ci problema **de ajungere.**

De îndată, însă, ce în metafizică numai două sunt problemele a căror soluție este evidentă- celelalte probleme stând subt categorii și căzând în domeniul **ipoteticului** și **probabilului**- înseamnează că ea se deosebește fundamental de religie, unde nimic nu poate fi ipotetic și probabil; ci totul **necesar** și **evident.** Actul religios e bazat pe **credință.** Credința, însă, este afirmarea unei existențe independent de **înțelegerea** acelei existențe. Credința duce la anumite adevăruri fixe, dogmatice, la adevăruri care nu se mai pot, în niciun fel, schimba. A crede înseamnează a afirma chiar împotriva evidenței.

Odată, vorbind despre **soluțiile** metafizice -care sunt soluții nu pentrucă ar fi **adevărate,** ci pentrucă sunt trăite de oameni și duc la un fel de echilibrare- Nae Ionescu atrăgea auditorilor săi atenția: **„Spun lucrul acesta, pentrucă adeseori am impresia că vă gândiți că eu aci fac creștinism".**

Confuzia de care am vorbit -confuzie împotriva căreea spiritul clar al lui Nae Ionescu a luptat întotdeauna- este frecventă la gânditorii ruși, filosofi și teologi. De la aceștia, a trecut, pe cale întoarsă, și la noi Românii. Prin cursurile dela institutul de teologie ortodoxă rusă din Paris și prin unele scrieri în limba franceză -în special ale lui S. Bulgakov și N. Arseniev- gândirea „ortodoxă" rusească a lui A. S. Homiakov ne-a devenit și nouă familiară.

A. S. Homiakov a vorbit și el despre iubire ca instrument de cunoaștere. Acest mare apostol al slavofilismului strigă: „Popoarele au ascultat predicându-li-se iubirea ca **datorie;** ele au uitat că ea este un privilegiu divin care **garantează oamenilor cunoașterea adevărului absolut".** Pentru Homiakov „credința ce scrutează tainele dumnezeești **nu e credință, ci cunoștință".** Dar nu cunoștință „asemenea celei pe care o avem despre lumea exterioară; ci **cunoștință lăuntrică,** asemenea celei pe care o avem despre faptele vieții noastre intelectuale". Această cunoștință nu poate fi însă **perfectă** decât în domeniul în care omul „depune nedesăvârșirea sa în desăvârșirea **iubirii reciproce:** aci, în această iubire care unește, omul nu se mai reazimă pe propriile lui puteri, nu mai contează ca individualitate, nu mai contează decât cu **sfințenia liniei de iubire** care-l unește cu frații săi și tocmai de aceea nu se mai poate înșela"; tot omul care a renunțat la duhul iubirii nu mai poate avea **cunoștința lăuntrică, adecă credința;** el a fost redus la putința cunoașterii exterioare". „Credința cea adevărată izvorăște din iubire. În Biserică totul e în funcțiune de **iubire.** Deasupra stă iubirea și unirea". E clar, nu?

Pentru Nae Ionescu iubirea poate fi, în anumite condițiuni, **vehicul de cunoaștere metafizică și mijloc de echilibrare.** Pentru A. S. Homiakov iubirea este **izvor al credinței și garanție a cunoașterii adevărului în Biserica creștină.** Prăpastia este evidentă.

G. RACOVEANU

ORTODOXIE

(acolo unde această recunoaștere este posibilă), este o **falsă creștere a învățăturii.** Este
falsă, pentrucă nu stă în concordanță cu tradiția ecumenică. Din fericire practica aceas-
ta nu este fundată teoretic.

2. **Conciliaritatea** sau **sinodalitatea** este o practică normală în Biserica lui Hristos
și în Biserica Răsăritului -pentru puternice motive istorice- mai ales. Urmașii Aposto-
lilor -episcopii Bisericii- se adună, la nevoe în numele lui Hristos, și subt călăuzirea
Duhului Sfânt cel făgăduit lor iau hotăriri pentru bunul mers al comunității creștine.
Teoria despre conciliaritate însă, așa cum se înfățișează ea decând teologia rusească
a inundat răsăritul creștin, (teoria delegaților cu mandat limitat; teoria „democrației
spirituale" în chestiuni de credință), este o **formulare falsă** a unei practice firești. Este
falsă pentrucă practica Bisericii o desminte, iar învățătura, clară, a sinoadelor ecume-
nice o infirmă. Concluzia: nu tot ce apare, în cursul vremii, în câmpul vieții Bisericii
răsăritului este **ortodoxie** numai pentru cuvântul că a crescut și se practică aci. Prac-
tica și teoria ca să fie „ortodoxă" trebue să fie mai întâi **creștină.** Creștină, **în formă**
răsăriteană, sau, dacă vreți, **ortodoxă.**

Căci s'ar putea la un moment dat ca o comunitate, care se pretinde a fi „singura
adevărată", să fi încetat de a mai fi creștină. E cazul atâtor comunități abătute dela
calea vieții în Hristos, dar pretinzând totuși a fi singurele păstrătoare ale adevărului.

GEORGE RACOVEANU

LUCIAN BLAGA

«GÂNDITOR ORTODOX»

care mintea noastră n'ar fi putut ajunge altfel. „De vreme ce după concepția noastră, spune el, toată grija Marelui Anonim este tocmai aceea de a împiedeca ființa umană (prin cenzura și prin frânele transcendente) de a-și tălmăci în termeni adecvați și pozitivi misterele existenții, nu prea vedem ce rol ar mai putea avea o revelație a cărei inițiativă ar trebui să o ia același Mare Anonim. Nu ne putem închipui ca Marele Anonim să ia cu o mână ca să dea cu cealaltă" (Religie și Spirit, p. 191) . . .

Gândirea lui Blaga nu e nici pe departe ortodoxă; ea e structural anticreștină. Nu există gânditor român care să fi nesocotit valoarea creștinismului în măsura în care a nesocotit-o Lucian Blaga. Dogmele creștine nu au pentru el un fundament real; ele sunt obiectul unor „pretinse revelații" și au o valoare pur subiectivă. Ideea dumnezeirii lui Isus Hristos, de pildă, e un mit, o plăsmuire fantastică, ieșită din capetele încălzite ale apostolilor, dar care nu corespunde realității istorice **(Religie și Spirit, p. 144-145). În consecință, creștinismul nu e religia adecvată, transcendentă, religia Fiului lui Dumnezeu întrupat, venit în lume ca să ne mântuie de păcat; ci una din multele forme de religiositate. Pretenția de a fi „unica religie adevărată" e o invenție a teologilor (Religie și spirit, p. 7).**

De dragul „libertății gândirii filosofice", de dragul unei „originalități cu orice preț" el înlătură obiectul credinței, speranței și iubirii noastre. Pe unde trece tăvălugul sistemului său de filosofie nu mai rămâne nimic din ceea ce constituia temelia credinței noastre. Nici Dumnezeu, nici Isus Hristos, nici mântuire, nici Taine, nici har, nici suflet nemuritor, nimic . . . Și ce oferă el în schimb, în disperatul său efort „de a gândi lumea dela început?" „O caricatură de Dumnezeu -cum s'a exprimat odată Nichifor Crainic- care, căindu-se, prea târziu, că a zidit oameni rivali cu dânsul, pândește din poarta cerului cu bâta cenzurii transcendente în mână, să pocnească la mir pe oricine s'ar încumenta să-i ia locul . . . Numai gândindu-ne la posibilitatea unei astfel de metafizici, adaogă același Crainic, ne declarăm fericiți că poporul nostru a avut bunul simț să îmbrățișeze total concepția ortodoxă despre lume și vieață, fără trufia naivă de a face concurență filosofică lui Dumnezeu". Acest bun simț „valorează de mii de ori mai mult decât duzini de astfel de sisteme filosofice, din care nobleța cugetării și generozitatea spirituală lipsesc, distruse de stârpiciunea individualismului orgolios" (Transfigurarea Românismului, Gândirea, 1943, n. 4. p. 184).

Mai vreți ceva? Mai este nevoe de dovezi noui pentru lămurirea ucenicilor acestui . . . părinte al ortodoxiei românești?

ALEXANDRU MIRCEA

ECUMENISME

Într'un articol despre . . . sare şi ortodoxie, despre dogme menite să consolideze catolicismul, despre protestantism şi despre refacerea ecumenicităţii prin **ecumenism**, un om umblat mult prin scriptură învaţă că **funcţiunea ecumenică a Ortodoxiei constă în afirmarea ortodoxiei ecumenice.** (Exact ar fi trebuit să spună: funcţiunea ecumenică a Ortodoxiei constă în ortodoxirea ecumenicităţii funcţiunii). Iară mai departe, face foarte ascuţita observaţie că **este** şi **rămâne datoria Ortodoxiei de-a nu abandona ecumenicitatea . . .**

Desigur dragostea pentru . . . plasticitatea gândirii îl face pe autorul cugetărilor de mai sus să renunţe la simplificările şi la sistematizările fără de care **transmiterea** unui gând este foarte anevoioasă. De aci impresia de . . . neclaritate; de „turcie" în ale ortodoxiei.

Cum însă pricina aceasta foarte nevinovată ar putea zăticni pe unii cetitori (neumblaţi prin scriptură), folosim prilejul pentru a face aci unele precizări cu privire la raportul dintre **ecumenism** şi **ecumenicitate.**

Ecumenismul este rezultatul unei fuziuni -sau cel puţin al unui acord- între două mişcări profund deosebite dar create amândouă cu scopul de a promova **unitatea creştină.** Cea mai veche dintre aceste mişcări, numită **Faith and Order (Credinţă** şi **Ierarhie,** sau **Dogmă** şi **Sacerdoţiu)** socoteşte drept esenţială înţelegerea pe teren doctrinar şi se străduieşte s'o realizeze. Începută la Cincinnati (1910) şi continuată la Constanţa (1914), la Geneva (1920), la Lausanne (1927) şi la Edimburg (1937). A doua, numită **Work** and **Life (Acţiune** şi **viaţă)** este mişcarea pentru creştinismul practic: înţelegerea pentru acţiune peste deosebirea de credinţă. Începută la Haga (1919), continuată la Stockholm (1925) şi la Oxford (1937). Cei dela Oxford, constatând că fără un acord asupra chestiunilor dogmatice este imposibil de realizat o înţelegere pe terenul acţiunii, au propus unirea celor două mişcări şi astfel s'a ajuns la crearea unui organism denumit **„Consiliul Ecumenic al Bisericilor"** (Utrecht, 1938). Peste zece ani de zile s'a putut ţine şi adunarea generală a acestui Consiliu ecumenic (Amsterdam, 1948). La această adunare generală au participat reprezentanţi a 160 **denominaţiuni religioase:** reprezentanţi ai tuturor sectelor născute din creştinism, precum şi reprezentanţi ai unor grupuri (sau chiar persoane) orientale „ortodoxe". La aceste convorbiri Biserica Romană nu ia parte; nu poate lua parte. (Vom vedea îndată **de ce nu poate** lua parte). Cu „grupurile" creştine orientale, lucrurile stau altfel. Fiecare Biserică naţională fiind „autocefală" şi fiecare episcop al acestor biserici fiind, la rându-i, „autocefal" (ca şi fiecare profesor de teologie, cleric sau mirean), ni s'a oferit şi aci durerosul spectacol al anarhiei. De pildă, în vreme ce Patriarhul bisericii ortodoxe române, împreună cu câţiva dintre episcopi, se străduia să facă unele concesii de ordin dogmatic spre a ajunge -pentru motive politice- la o „unire" cu Biserica anglicană, alţi episcopi şi toată, lumea teologică cu răspundere era împotriva acestei acţiuni. Chiar unii dintre teologii numiţi de sinod în comisiunea pentru perfectarea lucrurilor -preotul **Gala Galaction** publica, în această vreme, în ziarul **Curentul,** următoarele: «Biserica noastră ortodoxă crede, de două mii de ani, că în Sfânta Împărtăşanie este, cu adevărat, întreg şi înfricoşat, viul nostru Dumnezeu Isus Hristos, cu toată dumnezeirea şi cu toată neprihănita sa omenire. Aşadar, noi slujim şi aducem divină jertfă la altar: Mielul cel fără prihană care ridică păcatul lumii. Mai dăunăzi, nişte drumeţi din lumea largă au poposit la noi şi au început să ne spună: Bre! da înapoiaţi mai sânteţi! Toată slujba aceasta dela altar este **„reprezentare"** şi **„comemorare".** Pânea rămâne pâne, vinul rămâne vin, iar împărtăşania celui credincios este pur şi simplu **„spirituală"**, cu un Isus Hristos **ceresc** şi **spiritual».** Şi mai departe (adresându-se cititorului): «Eşti tu dintre cei ce vor să dăm la pământ zidul Troiei şi -subt pretextul nerod al unei mari isbânzi bisericeşti şi naţionale- să vârâm în Troia noastră dreptcredincioasă născocirea unor streini, calul unei teologii eretice?».

Cu această precizare a teologului ortodox am ajuns la pricina pentru care Biserica ortodoxă română şi împreună cu ea şi adevărata Biserică ortodoxă a Răsăritului **nu pot** sta la tocmeală cu reprezentanţii celor peste una sută de „denominaţii creştine". Căci cel puţin 90% din aceste grupuri **stau subt condamnarea Bisericii, pentru erezie.** Unire? Cine ar putea fi împotriva unirii? Dar cum? Unire cu preţul . . . lepădării de Hristos? Unire cu preţul renunţării la dogmele creştine? Nu! Oricât de adânc ar fi oceanul iubirii creştine, unire cu preţul ăsta nu va fi posibilă. Cazul bătrânei care aprinde (din dragoste creştinească!) lumânare şi dracului zugrăvit în tinda bisericuţei, îl ştim. Dar el e creaţie rusească (şi încă: literatură!). Adevăraţii conducători ai Bisericii lui Hristos **nu pot** sta la masa la care se tocmeşte asupra neprihănirii Maicii lui Dumnezeu şi asupra învierii, după trup, a lui Hristos. Un mare comentator bizantin al canoanelor spune că a te îmbrăţişa cu . . . fratele eretic (chiar în noaptea Paştilor!) înseamnează a recunoaşte, prin chiar faptul acesta, că ereticului i s'a făcut nedreptate; înseamnează a te situa în tabăra celor care condamnă fapta sfinţilor Părinţi. Iată de ce reprezentanţii Bisericii nu pot lua parte la iarmarocul trebilor credinţei. Căci, să ne înţelegem: aci nu e vorbă de a „converti" pe eretici; ci mai de grabă de a face **concesii** „pseudo-creştinismelor raţionaliste". Concesii pe care urmaşii apostolilor **nu au dreptul** să le facă. Astfel de concesii pot face numai „năimiţii"; păstorii, nu.

Mântuire **înafară de Biserică** nu există, pentru un credincios creştin: **salus extra Ecclesiam non est!** Asupra acestui punct sfinţii Părinţi nu mai lasă ereticului nicio nădejde. Cel ce se lapădă de Biserică şi de Tainele ei sfinţitoare, este străin şi duşman: **alienus est, profanus est, hostis est** (S. Cyprian).

Deci, dară: să nu ne jucăm de-a . . . democraţia spirituală care-i convine unui anticrist ca Iosif Vissarionovici Stalin. Prezenţa la adunările „ecumenice" a unor gânditori de talia lui Karl Barth nu trebue să nască confuzii: Barth însuşi nu crede că prin aceste târguiri se poate ajunge la unire.

„Ecumenismul", e adevărat, nu se explică **numai** prin nevoia de a lupta organizat, metodic, împotriva **tradiţiei ecumenice** în general şi împotriva Bisericii Romane în special. El se explică şi printr'o nelinişte cauzată de o grea **insuficienţă lăuntrică.** Dar până la semnele unei dispoziţii de revenire, cât de cât, la matcă, mai va!

Până atunci, rămân să lucreze doar rugăciunile Bisericii. (Nu rugăciunile **împreună** cu ereticii). Căci **„ecumenismul" acesta nu are nimic comun cu ecumenicitatea.** El este tocmai negarea ecumenicităţii, adecă a infalibilităţii învăţăturii creştine, aflată în paza Bisericii.

G. RACOVEANU

PAPA PIUS XII
face un nou apel la unire

În ziua de 8 Septemvrie 1951, Papa Pius XII a adresat o scrisoare enciclică „Sempiternus Rex Christus" credincioşilor din întreaga lume, pentru a comemora al 15-lea centenar dela ţinerea Sinodului ecumenic din Calcedon. Se ştie că la acest sinod, la care au luat parte 600 de Părinţi orientali, s'a definit solemn că în Isus Hristos sunt două naturi, natura umană şi natura divină, unite inconfondibil în persoana Cuvântului lui Dumnezeu. Hristos este, adecă, desăvârşit în divinitate şi desăvîrşit în umanitate; om adevărat şi Dumnezeu adevărat, de o fiinţă cu Tatăl prin dumnezeire, de o fiinţă cu noi prin omenire, asemenea cu noi în toate, în afară de păcat. Acest adevăr a avut urmări de importanţă capitală pentru fixarea ţinutei spirituale a adevăratului creştin, care în străduinţa de „a îmbrăca pe Hristos", apropiindu-se de Dumnezeu, nu trebuie să renunţe la nici o valoare umană, ci dimpotrivă e ţinut să fie un om leal, desăvârşit, care-şi iubeşte propria ţară, propria cultură şi condiţiile proprii de vieaţă în care se află.

Sfântul Părinte s'a folosit de comemorarea acestui sinod răsăritean, spre a lansa un nou apel călduros pentru unirea forţelor creştine, adresându-se în mod deosebit creştinilor din Orient.

„Noi prevedem -spune Papa- cât de bogat izvor de bunuri spre folosul lumii creştine va ieşi din această întoarcere la unitatea Bisericii lui Hristos. Desigur nu ignorăm ce noian de prejudecăţi învechite se pun în calea rugăciunii înălţate de Hristos la cina cea de taină: Ca toţi să fie una. **Dar ştim că forţa rugăciunii e atât de mare . . . încât poate muta şi arunca în mare munţii (Marc. 11, 13). Dorim deci din toată inima ca toţi cei care simt în suflet chemarea caldă de a îmbrăţişa unirea creştină (şi nimenea din cei care ţin de Hristos nu poate nesocoti o cauză atât de sfântă) să înalţe rugăciuni către Dumnezeu, Autorul şi Izvorul frumuseţii, ordinei şi unităţii, ca dorinţele demne de laudă ale oamenilor de bine să se realizeze cât mai curând. Pentru a nivela drumul pe care să se poată ajunge la acest scop, ajută cercetarea fără patimă şi ură, cu care astăzi, mai mult ca în trecut, se încearcă alegerea şi reconstruirea faptelor de odinioară.**

„Dar mai e încă un motiv, care reclamă urgent ca rândurile creştine să se unească cât mai curând şi să combată subt un singur steag împotriva asalturilor necontenite ale duşmanului infernal. Cine nu se înspăimântă de ura şi ferocitatea cu care duşmanii lui Hristos, în multe ţări din lume, ameninţă să distrugă ori încearcă să smulgă tot ce e divin şi creştinesc? Împotriva rândurilor unite ale acestora, nu pot continua să piardă timpul, împărţiţi şi împrăştiaţi, toţi cei care fiind însemnaţi cu sigiliul botezului, sunt datori să ducă lupta sfântă a lui Hristos . . . **Cătuşile, chinurile, gemetele, sângele celor care, cunoscuţi ori necunoscuţi -mulţime fără număr- au suferit şi suferă, în vremile din urmă şi încă astăzi, pentru mărturisirea neînfricată a credinţei creştine, îndeamnă pe toţi, cu voce tot mai înaltă, să îmbrăţişeze această sfântă unitate a Bisericii".**

Apelul Papei la unire a avut un puternic ecou în lumea creştină şi a fost definit ca cel mai cald şi mai solemn din câte s'au făcut până acum. Se pare că la Abaţia benedictină Chevretogne din Belgia, vor avea loc convorbiri între teologi ortodocşi şi catolici, subt preşedinţia Cardinalului Van Roey, pentru a comemora al 15-lea centenar dela ţinerea Conciliului ecumenic din Calcedon.

F. POPAN

INFORMAŢIUNI

În realizarea programului său de activitate, conducerea postului de RADIO FREE EUROPE a inaugurat solemn, la începutul lunii Octomvrie, un nou câmp de lucru: **emisiunea pentru Ungaria,** emisiune care, după ultimele relatări ale ziarelor, a avut în Ungaria un mare răsunet. După emisiunea de 11 ore zilnic pentru Cehoslovacia robită -emisiune care continuă cu succes- se va îndulci, aşadară, şi poporul unguresc la **banchetul speranţei.**

Ne bucurăm de noul pas făcut; căci noi credem că şi neamului românesc — neam ce se sbate azi în umbra morţii — îi va fi dat să se bucure de privilegiul acestui **purtător de speranţă.** În Carpaţii încă păduroşi haiducesc bravii reprezentanţi **ai unei naţiuni de 20 de milioane de suflete,** — naţiune care n'a râvnit, niciodată, la pământ străin, dar şi-a apărat, totdeauna, dârz moşia şi dreptul de a trăi **liber** subt soare. Bravii aceştia luptă şi cad însetaţi de **un cuvânt de speranţă** al Apusului liber şi liberator; Apus în care ei cred şi azi. Cum au crezut întotdeauna . . .

*

Domnul General N. Rădescu a înaintat D-lor Dean Acheson şi Trygve Lie scrisori de protest împotriva condamnărilor, la moarte ori la munca silnică a clericilor şi laicilor implicati în procesul de «spionaj» judecat recent în R.P.R.

Ar fi bine ca astfel de proteste din partea oamenilor noştri de răspundere să fie mai des aduse la cunoştinţa opiniei publice mondiale.

Asociaţia Românilor catolici din America a ţinut, în ziua de 2 Sept., obişnuitul congres anual. La biserica Sf. Ioan din Detroit **Mons. Vasile Marchiş,** împreună cu preoţii **I. Spatariu, G .Pop, L. Puscas** şi **G. Mureşan,** a oficiat sfânta Lithurgie pentru episcopii, preoţii şi credincioşii uniţi care îndură prigoana bolşevică. La întrunirea care a urmat, **Mons. O' Hara,** ultimul Nunţiu Apostolic dela Bucureşti, a ţinut o emoţionantă cuvântare despre persecuţia religioasă din România.

Membrii conducătorii ai Asociaţiei au discutat, apoi, într'o şedinţă de lucru, modalitatea ajutorării şi în acest an a refugiaţilor din, Europa.

*

Mons. Swanston, directorul general al organizaţiilor „War Relief Services" / şi „National Catholic Welfare Conference", a vizitat în luna Septemvrie Franţa, Germania, Norvegia, Suedia, Austria şi Italia. „War Relief Services" (organizaţie catolică americană) a distribuit ţărilor devastate de războiu, din 1943 până în acest an, alimente, medicamente şi îmbrăcăminte, în valoare de 147.935,578 dolari. Au fost ajutaţi, fără deosebire de rassă şi religie, refugiaţii din 62 de ţări.

IERI şi AZI

Arhimandritul Valerian Zaharia publică recent la „Universul" un fel de studiu asupra „vieţii cultelor", înainte şi după **23 August 1944.** **Înainte,** spune arhimandriţia sa, situaţia era aşa: 1. „Biserica ortodoxă căreia în batjocură constituţia veche îi acorda titlul de **dominantă** era dominată de scandaloasele privilegii acordate Vaticanului". Pentru biserica populară „atât partidele politice cât şi casa regală nu aveau decât un dispreţ suveran". 2. Credincioşii cultelor **neo-protestante,** aşa zişii „sectanţi" (fiindcă nu erau sectanţii! n. n.) erau supuşi la cele mai crunte prigoane" (din partea „aşa-zişilor" episcopi şi călugări ortodocşi! n. n.). 3. **Mozaicilor** li se făceau, propriu vorbind, „declaraţii de dragoste", însă Regele şi guvernul puneau pe studenţi „să le taie bărbile" mozaicilor de tot neamul! n. n.) 4. Dintre toate cultele „unul singur avea **libertăţi fără margini:** cultul **catolic".** Dar arhimandriţia sa ştie că unde e libertate -şi mai ales „fără margini"- nu mai e robie. Şi ei, cei din R. P. R., pretind că au „desrobit" pe catolici şi i-au adus acasă. Deaceea ziaristul patriarhiei o aduce din condeiu: „Însă nu **credincioşii,** ci **vârfurile ierarhiei** (adecă **necredincioşii:** episcopii, arhimandriţii n. n.) erau copleşite de favoruri **regale** şi de atenţiile slugarnice ale politicienilor trădători". 5. **Musulmanii.** Până la 23 August 1944 musulmanii erau obiect de batjocură (începând chiar de pe vremea stăpânirii turceşti! n. n.). Partidele şi curtea regală domnitoare îi tratau . . . ce pe nişte bragagii. 6. **Lipovenii,** fiindcă se rugau ruseşte şi pentru că purtau barbă, ca unii călugări, erau târâţi (de bărbi) în lagărele de concentrare. Aşa a fost până la 23 August 1944.

Situaţia **după** 23 August: **1. Cultul ortodox.** „Regimul nostru de democraţie populară a instituit cea mai deplină libertate religioasă" (Subt regimul . . . acestei libertăţi arhimandriţii au voe să se însoare şi să poarte pistoale automate, fără să-şi vadă primejduită popularitatea călugărească). Biserica ortodoxă şi-a dat un Statut **liber** (democrat şi popular) căci „vechiul statut nu putuse da nici un fel de roade din cauza amestecului politicii în conducerea acestei instituţii". (Astăzi nu se pot amesteca nici măcar episcopii în conducerea ei!)

2. Cultul catolic. Guvernul poporului a rupt lanţurile în care Vaticanul pusese pe credincioşii catolici din ţara noastră. „S'a redat deci catolicismului autonomia bisericească, punându-i-se la dispoziţie Status-ul din 15 Martie 1951. Actualmente se lucrează la un Statut de **reorganizare** a bisericii catolice „la care colaborează cei mai emeriţi canonişti şi jurişti catolici" (din închisori?). Statut «care va fi întocmit după dogmele şi canoanele catolicismului» (stabilite de I. Vissarionovici Stalin! n. n.).

3. Cultele neo-protestante. Situaţia lor e înfloritoare. Adventiştii au 587 comunităţi; Baptiştii, 814 comunităţi; Creştinii după Evanghelie 165 comunitaţi; Penticostalii, 447 comunităţi. Toţi au susţinerea statului. Au ziare şi reviste. „Prin organele lor de presă ei difuzează un bogat material religios pentru popor" (sfântă inconştienţă!). Ce va fi avut cu aceşti „fraţi eretici" Biserica chiaburilor lui Hristos? De ce i-or fi condamnat retrograzii Sfinţi Părinţi?

4. Mozaicii. Statul i-a ajutat să se organizeze într'o Federaţie şi le acordă toată susţinerea materială.

5. Musulmanii. Statul susţine un **muftiat;** plăteşte funcţionarea unui seminar teologic. Muftiul are aceleaşi drepturi pe care le are Iustinian patriarh (plus dreptul de a fi expulsat din ţară!).

6. Lipovenii. Au iarăşi dreptul să poarte barbă (mai ales dacă n'au pe cineva în străinătate ca să le trimită lame de ras! n. n.) şi să se roage în ruseşte. (Credem!).

În partea doua a „studiului" arhimandritul ne făgădueşte explicaţia **absenţei** tuturor episcopilor uniţi cu Roma dela praznicul libertăţii. Va fi, deci, un studiu asupra temei: **teroarea în libertate.** Să-l aşteptăm.

GER

UN NOU PROCES ÎN R.P.R.

În ziua de 17 Septemvrie s'a dat sentinţa în aşa zisul proces de **„spionaj în slujba Vaticanului".** Prin acest proces, în care au fost implicate numeroase feţe bisericeşti, s'a încercat să se justifice prigoana pornită în ultima vreme împotriva Bisericii catolice din România. Episcopul Timişoarei **Augustin Pacha** a fost condamnat la 18 ani temniţă grea, 10 ani degradare civică, 880.000 lei amendă penală şi 300.000 lei ca titlu reparatoriu în folosul statului.

Pintori Eraldo, functionar al Legaţiei italiene, **Boroş Adalbert,** rectorul seminarului romano-catolic din Timişoara, **Săndulescu Gheorghe,** inspector general şcolar, **Ştefănescu Lazăr,** inspector general şcolar, au fost condamnaţi la muncă silnică pe vieaţă.

Mon. **Iosif Schubert,** parohul catedralei catolice din Bucureşti a fost condamnat la temniţă grea pe vieaţă.

Gatti Clement, preotul bisericii italiene din Bucureşti şi Preotul **Iosif Waltner,** directorul cancelariei episcopeşti din Timişoara, au primit 15 ani muncă silnică.

Ioan Heber, secretarul eparhiei din Timişoara a luat 12 ani muncă silnică, iar **Dr. med. Petre Topa,** fost ministru, a fost condamnat la 10 ani temniţă grea şi 10 ani degradare civică.

În cursul procesului au mai fost acuzaţi fostul Nunţiu Papal **Mons. O'Hara,** a cărui desminţire a apărut şi în «Osservatore Romano» şi **Mons. Del Mestri,** secretarul Nunţiaturii. Nunţiatura a fost acuzată de organizarea plecării din ţară a inginerului Greceanu. Acuzaţii **Săndulescu Gheorghe** şi **Ştefănescu Lazăr,** inspectori şcolari, au fost condamnaţi pentru trădare şi **pentru organizare subversivă a Partidului Socialist Creştin.**

Ca martori acuzaţi (al căror proces va veni foarte curând pe rol) au fost citate o serie de persoane din toate straturile sociale şi din toate regiunile ţării. Iată câteva nume:

Episcopul greco-catolic **Dr. Ioan Suciu,** bine cunoscut în toate cercurile studenţeşti pentru neînfricata sa activitate religiosă.

Preotul greco-catolic **Dr. Leluţiu Aurel,** apărător hotărît al principiilor de educaţie creştină în şcolile din Blaj. **Călugăriţele:** Ioana Niculiţă, Maria Ionela Ciotori, etc. **Preoţii:** Ritti Emil-Cluj, Gavril Sălăgean, Petre Hagiu, Mihail Rotariu. **Avocaţii:** Heriban, Ion Aburel (fugit în Austria, în 1947); **Generalii:** Negruzzi, Valerian Pădure. Ştefănescu Alexandru, Ioan Popovici, Constantin Greceanu, consuli în ministerul de externe. **Învăţătorii:** Gheorghe Ursescu, Constantin Neagoe etc.

Depoziţiile martorilor ne desvăluesc o activitate febrilă în munţi, în deosebi în Maramureş la care s'au înfrăţit preoţii, călugării, învăţătorii, „chiaburii", care nu mai suportau viaţa de robi din Paradisul Roşu. Procesul acesta, ca şi celelalte care vor urma, este cea mai grăitoare mărturie că flacăra libertăţii şi a demnităţii personale e încă aprinsă. Suferinţa celor condamnaţi, despre care s'a scris în toate ziarele din străinătate, e cea mai mişcătoare solie pe care am putea-o avea.

G. A. T.

INDREPTAR apare odată pe lună. Redacţia şi Administraţia: Dr. Flaviu Popan, München 5, Kapuzinerstraße 38, DEUTSCHLAND, US-ZONE.